

Türkiye Barolar Birliđi Başkanlığı

Anayasa Mahkemesi

T. 22.07.2008

E. 2008/39

K. 2008/134

KONU : 4969 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesinin 2. fıkrası ile Hazine'ye ait bir taşınmaza ilişkin olarak imar planı yapma yetkisinin yerel yönetimlerden alınarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na verilmesinin iptali istemi.

İLGİLİ MEVZUAT : Anayasa m. 2, 5, 10, 56, 125;
2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun m. 28, 29;
3194 sayılı İmar Kanunu m. 8.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2008/39
Karar Sayısı : 2008/134
Karar Günü : 22.7.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Altıncı Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının imar planları yönünden Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I - OLAY

Ankara İli Çankaya İlçesi, Dikmen Mahallesi 3 pafta, 16743 ada, 1 sayılı parselle ilişkin olarak 1/1000 ölçekli uygulama imar planı, 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/50,000 ölçekli 1990 Ankara Nazım İmar Planı değişikliklerinin onayına ilişkin 4.10.2006 günlü işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada, kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay 6. Dairesi, iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Bakanlığın imar planı yapma yetkisi imar Kanununun 9. maddesinde tadadi olarak ve istisnai bir şekilde belirlenmiş. bunun dışında, plan yapma yetkisi belediye mücavir alan sınırları içinde belediyelere, dışında ise valilik verilmiş. onaylanarak yürürlüğe giren planların kesinleşmesi ve ilgililerin bilgilendirmesi için bir ay süre ile ilan edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

T.C. Anayasasının Devletin Temel Amaç ve Görevleri başlıklı 5. maddesinde:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." hükmü ile.

Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması başlıklı 56.maddesinde: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir..." hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 5. ve 56. maddesiyle Devlete verilen görevlerin imar mevzuatıyla getirilen düzenlemelerle de yaşama geçirileceğinde kuşku bulunmaması gerekir.

4969 sayılı Kanunun Geçici 1.maddesi ile, Hazineye ait Çankaya ilçesi, 5. bölge Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16473 ada, 1 parsel sayılı taşınmazla ilişkin olarak imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plan ve parsellasyon işlemlerindeki askı, ilan ve itirazlara dair sürelerle tabi olmaksızın her ölçekteki imar planı yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve re'sen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yetkili olduğu, şeklinde getirilen düzenleme, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde açıklanan eşitlik ilkesine aykırıdır.

Anayasa'nın 10 uncu maddesinde: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir. Bu yasak, insan hakları belgelerinde olduğu gibi, birbirinin aynı durumunda olanlara aynı kuralların uygulanmasını, ayrıca ve açıkça ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemlilik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngörüldüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurullarla değişik uygulamalar yapılamaz (Anayasa Mahkemesi'nin 17.3.2004 günlü, E:2001/282, K:2004/34 sayılı Kararı).

İptali istenilen kuralla, şahısların mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan ve hazinenin mülkiyetinde bulunan diğer taşınmazlardan hiç bir farkı bulunmayan taşınmaza ilişkin olarak aynı hukuksal durumdaki diğer kişilere (bu arada hazinenin diğer taşınmazlarına) tanınmayan bir biçimde ayrıcalık getirilmiş, bu taşınmazın maliki hazine ile diğer taşınmaz malikleri arasında imar mevzuatınca uygulanacak işlemler açısından ayırım yapılmıştır.

Ayrıca, Anayasasının 5. ve 56. maddelerinde ifadesini bulan söz konusu ödevler yerine getirilirken idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulması, ilan, askı ve itirazlara dair sürelerle tabi olmaması ve hazinenin mülkiyetinde bulunan tek bir parsel için plan yapma yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığına verilmesinin Anayasasının 5., 10. ve 56. maddelerine aykırı olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle ve bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dava sebebiyle uygulanacak bir Yasanın Anayasaya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini düzenleyen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 28.maddesi gereğince 4969 sayılı Kanunun Geçici 1.maddesinin 2.fıkrasının, imar planları yönünden (davada uygulanacak kural olan kısmının) Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle re'sen Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve Anayasa Mahkemesince verilecek olan kararın gecikmesi halinde hem yargısal hem de kişisel bazda giderilmesi güç veya olanaksız zararlar doğabileceği göz önünde bulundurularak esas hakkında karar verilinceye kadar itiraz konusu kuralın yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesinin istenilmesine, dosyada bulunan konuyla ilgili belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine 17.12.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi."

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren Geçici 1. maddesi şöyledir:

"Maliye Bakanı, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5 inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malı, üzerindeki muhdesatı ile birlikte 26.5.1927 tarihli ve 1050 sayılı Kanun, 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Kanun, 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanun ve 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Kanunun vize ve tescile ilişkin hükümlerine tâbi olmaksızın, mevcut haliyle ya da kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurdukmak ya da 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanuna tâbi olmaksızın yeni veya ilave inşaatlar yaptırmak suretiyle, tespit edeceği veya ettireceği rayiç bedel üzerinden peşin veya taksitle, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünün iştiraki olan Emek İnşaat ve İşletme Anonim Şirketi aracılığıyla satmaya, satış işlemleri ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları nezdinde Hazine adına her türlü işlemi yaptırmaya, satış bedelinin % 2'sini geçmemek üzere hizmet karşılığı olarak anılan şirkete yapılacak ödemeye esas oranı belirlemeye, satış işlemleri ile ilgili her türlü gider, masraf ve hizmet bedeli karşılığını Maliye Bakanlığı bütçesinden bu şirkete ödemeye yetkilidir. Satış bedellerinin tahsil edilen kısımlarından ilgili belediyeye % 2, büyükşehir belediyesine ise % 1 oranında pay verilir.

Bu taşınmaz mal ile ilgili olarak imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir. Plân hazırlama ve onaylama işlemleri Bayındırlık ve İskan Bakanlığının uygun görülen birimince, ruhsat ve plân uygulama işlemleri ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı il teşkilatınca yerine getirilir. Kesinleşen plânlar ilgili belediyelere tebliğ edilir. Bu plânların uygulanması zorunludur.

Bu maddenin birinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı, ikinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir".

B - Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 2. ve 125. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi içtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 15.5.2008 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında itiraza konu kuralla bir taşınmaza ilişkin olarak aynı hukuksal durumdaki diğer taşınmazlara ve Hazinesin diğer taşınmazlarına tanınmayan bir biçimde ayrıcalık getirildiği, bu taşınmazın maliki olan Hazine ile diğer taşınmaz malikleri arasında imar mevzuatına göre uygulanması gereken kurallar açısından ayırım yapıldığı, bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine aykırı olduğu belirtilmiş, idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulmasını, askı, ilân ve itirazlara ilişkin sürelerle tabi olmasını ve Hazinesin mülkiyetinde bulunan tek bir parsel için plan yapma yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca verilmesini öngören düzenlemenin Anayasa'nın Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen 5. maddesi ile sağlık hizmetleri ve çevrenin korunmasını düzenleyen 56. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, yasaların aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından, iptali istenen kural ilgisini nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 125. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

İtiraza konu kuralla, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5 inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malla ilgili olarak, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlarıdaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz.

Anayasa'nın 5. maddesiyle devlete "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama" ödevi yüklenmekte, 56. maddesiyle de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilerek, bu hakkı korumanın yine devletin ve vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinin ilk fıkrasında ise idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapıları kapsamaktadır.

Yasa'nın 8. maddesinde, imar planlarının belediye meclisince, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planların ise valilikçe onaylanacağı, her iki planın 1 ay süre ile ilân edileceği, bir aylık ilân süresi içerisinde

yapılacak itirazlarında 15 gün içinde kesin karara bağlanacağı öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde de "İmar planlarının, 5 yıllık kalkınma planı ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve fiziki planların bütününde sosyo-ekonomik esasa dayalı düzenlemenin getirilmesi, bu suretle şehirlerin gelişmesinin Bölge Planları ile yönlendirilmesi ile imar planlamalarında süren asgariye indirilmesi ve aynı zamanda mahalli koşulların plana sağlıklı olarak yansımaları için Valilik ve Belediyelere plan yapma yetkisini tanıyan hükümler getirildiği; ayrıca, halkın kendisi için yapılan imar planlarının aleniyetinin sağlanmasının amaçlandığı" vurgulanmıştır.

Bu durumda İmar Yasası'nda düzenlenen plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerin imar planlarının ve değişikliklerinin aleniyetini sağlamak, ilgililere bu işlemlere karşı başvuru olanağı tanımak, bireylerin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır.

A - Geçici 1. Maddenin 2. Fıkrasında Yer Alan "İmar Mevzuatındaki Kısıtlamalar İle Plân ve Parselasyon İşlemlerindeki Askı, İlân ve İtirazlara Dair Sürelere İlişkin Hükümlere Tâbi Olmaksızın" Bölümünün İncelenmesi

İtiraza konu düzenleme ile, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5 inci bölge, Dikmen Mahallesi'nde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malla ilgili olarak, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya, her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmaktadır. Böylece, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlarla ilgili onama işlemlerinin askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tabi olmaksızın yapılması konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na yetki verilmekte ve dolayısıyla söz konusu taşınmaz malla ilgili olarak Bakanlığa imar mevzuatında öngörülenden farklı, kapsamı ve sınırları kolayca belirlenemeyen, geniş bir düzenleme yetkisi verilmektedir.

"İmar mevzuatındaki kısıtlamalar"ın neler olduğu konusunda ayrıca bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu ibare ile başta 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2.11.1985 günlü, 18916 Mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik'te imar planlarının yapılması sırasında uyulması gereken süreler ve uygulanması gereken yöntem ve sınırlamalara ilişkin düzenlemeler olmak üzere ilgili diğer düzenlemeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu düzenlemelerin amacı İmar Kanununun 1. maddesinde, "yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak" olarak; Yönetmelikte ise "insan, toplum, çevre münasebetlerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum hayatını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın korunma, kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek" olarak açıklanmıştır. Bunun gerçekleştirilmesi, imar planlarının düzenlemelerde öngörülen yöntem, esas ve sınırlamalara uyulmak suretiyle hazırlanması, onaylanması ve değiştirilmesi halinde mümkün olacaktır.

Onay, hazırlanan imar planlarının mevzuata, yörenin gereksinimlerine, imar planından beklenen kamusal eğe hizmet edip edemeyeceği bakımlarından bir denetim işlevine sahiptir. Bir iç denetim yoludur. Denetim bu yönüyle hem hukuksal, hem de yerindelik denetimi işlevine sahiptir. İmar Yasasının 1. maddesinde belirtilen fen, sağlık, çevre gibi amaçlara uygunluğu, bölge, çevre imar planı ya da metropoliten imar planlarına uygunluğu ya da imarın yapılmasındaki teknik koşullara uyulup uyulmadığı, onay aşamasında denetlenebilecek hususlardır.

"İmar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmaksızın" ibaresi onay makamı olarak öngörülmüş olan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının, onayı gereği gibi yapmasına olanak sağlayan mevzuata uygunluk denetimini olanaksız kılmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nda planla ilgili işlem ve uygulamalar açısından öngörülen itiraz sürelerinin amacı, imar planı değişikliklerinde, şehircilik ilkelerine, planlama tekniklerine ve kamu yararına aykırılıklar bulunuyor ise bu konudaki yanlışlıkların giderilebilmesi için ilgililere, yapılan planlara itiraz edebilme hak ve imkanının tanınmasıdır. İtiraza konu düzenleme ile Bakanlık askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tabi olmaksızın imar düzenlemelerinde yetkili kılınmaktadır. Böylece düzenleme ile, Bakanlıkça yapılacak plan ve parselasyon işlemleri ile ilgili olarak ilgililerin kanuni yollara başvurma hak ve imkanları da kısıtlanmaktadır.

Hukuk devleti, tüm işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine açık, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı ve sürdürmeyi amaç edinmiş, Anayasa ve hukukun üstün kurallarına bağlılığa özen gösteren devlettir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması, kuralların herkes için konulması, kamu düzeninin kurulması ve korunması amacına yönelik bu kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçütlerinin de gözönünde tutulması gerekliliği bulunmaktadır.

Bu yapıyla, itiraz konusu kuralla Bakanlığa imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın düzenleme yetkisi verilmesi hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmaz.

Anayasa'nın 5. maddesiyle devlete "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama" ödevi yüklenmekte, 56. maddesiyle de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilerek, bu hakkı korumanın yine devletin ve vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır. Devlete verilen bu görevlerin imar mevzuatıyla getirilen düzenlemelerle de yaşama geçirileceğinde kuşku bulunmamaktadır.

Anayasanın söz konusu maddelerinde ifadesini bulan ödevlerin somut tedbirlerle nasıl yerine getirileceği yasa koyucunun takdirinde ise de, söz konusu ödevler yerine getirilirken idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulması, Anayasa'nın 5. ve 56. maddeleriyle bağdaşmaz.

İdareye imar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmamak suretiyle sınırlara uymama yetkisi veren bir düzenlemenin varlığı halinde, idarenin hukuksal sınırlar içinde kalıp kalmadığının denetlenmesi güçleşir. Bu nedenle ibare Anayasa'nın 125. maddesine de aykırıdır.

İtiraz konusu kuralda yer alan " ... imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, ..." bölümü Anayasa'nın 2., 5. 56. ve 125. maddelerine aykırıdır ve iptali gerekir.

Başvuru kararında itiraza konu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülmüş ise de, kuralın bu madde ile doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır.

B - Maddenin 2. Fıkrasının "İmar Mevzuatındaki Kısıtlamalar İle Plân Ve Parselasyon İşlemlerindeki Askı, İlân Ve İtirazlara Dair Sürelere İlişkin Hükümlere Tâbi Olmaksızın" İbaresinin Dışında Kalan Bölümünün İncelenmesi

Yerel imar planlarının ülke ve bölge düzeyindeki planlarla, çevresi ve varsa metropoliten alan planlamalarıyla uyum içinde olması gerekir. Bu nedenle imar planlamasının mutlaka ve yalnızca yerel bir gereksinim olarak nitelendirilmesi zordur. İmar planlarının bu çok yönlü durumu nedeniyle İmar Kanunu ile imara ilişkin yetkiler merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında paylaştırılmıştır.

Anayasada, yerel ortak ihtiyaçların neler olduğuna ve imar planı yapma yetkisine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Yerel imar planlarının düzenlenmesinde yerel ortak gereksinimlerin göz ardı edilemeyeceği kuşkusuzdur. Ancak bundan

hareketle, imar planlarının münhasıran belediyelere ait bir yetki olduğu, merkezi yönetim birimlerine bu yetkilerin verilemeyeceği sonucuna varılamaz.

Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında da vurguladığı gibi, Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabılır. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz.

İptali istenilen düzenlemeye konu olan taşınmaz Hazineye ait eski TBMM lojmanlarının bulunduğu arsadır. İtiraza konu kuralın ilk hali olan 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının 51. maddesi ile ilgili gerekçede; yapılan düzenleme çerçevesinde, Maliye Bakanlığının sözkonusu taşınmaz malın en fazla geliri getirecek şekilde ve en iyi şartlarla değerlendirmek üzere yetkilendirildiği ve bu yetki kapsamında ilgili şirket aracılığıyla TBMM lojmanlarını kamuoyunun da kabul edeceği ölçüler içinde ve şeffaf bir biçimde satarak ekonomiye kazandırılmasının ve gelirinin bütçeye gelir kaydedilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Bu nedenle düzenlemeye konu arsa, özel kişilere ait diğer arazilerle bir tutulamaz. Durum ve konumdaki özellikler farklı düzenlemeyi gerekli ve haklı kılmaktadır.

Kamu yararının gerekli kıldığı hallerde tek bir taşınmaz veya bölge ile ilgili olarak düzenleyici işlemler yapılması sözü konusu olabileceği gibi, imar konusunda merkezi idare kuruluşlarına veya Bayındırlık ve İskan Bakanlığına düzenleyici işlemler yapma yetkisi verilmesinde de Anayasal bir sakınca bulunmamaktadır.

İtiraz konusu kuralla, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5 inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz mal ile ilgili olarak her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmasında; plân hazırlama ve onaylama işlemlerinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığının uygun görülen birimince, ruhsat ve plân uygulama işlemlerinin ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı il teşkilatınca yerine getirileceğine, kesinleşen plânların ilgili belediyelere tebliğ edileceğine ve bu plânların uygulanmasının zorunlu olduğuna ilişkin düzenlemeler getirilmesinde Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, itiraza konu kuralın "imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın" ibaresi dışında kalan bölümü ile ilgili düzenleme Anayasa'ya aykırı olmadığından bu bölüme ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

VI - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- "... imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın. ..." bölümünün imar planları yönünden yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE.

2- Kalan bölümüne yönelik iptal istemi 22.7.2008 günlü, E. 2008/39, K. 2008/134 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bölüme ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE.

22.7.2008 gününde karar verildi.

VII - SONUÇ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- "... imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerle ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın. ..." bölümünün, imar planları yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

22.7.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

AZLIK OYU

Anayasa'nın 127. maddesinin anlam ve amacı karşısında, yerel ortak gereksinimlerle ilgili işlemlerin, yerel yönetimlerin yetki ve görev alanı içinde kalması Anayasal temel ilkedir.

Bu kapsamda, bulunduğu yer ve çevre ile ilgili imara ilişkin görevlerin, temel olarak yerel yönetimlerce üstlenilecek gereksinimlerden olduğu açıktır. İmar hukukunun yerel niteliği aşmayan konulara ilişkin temel yaklaşımı da bu yöndedir.

İtiraz konusu kuralda ise, çevresindeki taşınmazlardan farklı bir nitelik taşımayan parsel ile ilişkin olarak imar düzenlemesi yerel yönetimlerden alınmıştır. Haklı ve inandırıcı bir gerekçeye dayanmadan, yerinden yönetimden merkezi

yönetime alınan bu göreve ilişkin kural Anayasa'nın belirtilen hükmüyle uyuşmamaktadır.
Bu nedenlerle kuralın. kalan bölümünün de iptali gerekeceği oyuyla karara karşıyım.

Üye
Şevket APALAK